

Скоробогатова, Олена і Золотько, Антоніна. «Поняття «фасцинація» і «фасцинативність» у лінгвопоетичному дискурсі». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 19, 2023, с. 69–78.
Skorobohatova, Olena and Zolotko, Antonina. "The Notion of "Fascination" and "Fascinativity" in Linguistic Poetics Discourse." *Linguostylistic Studies*, iss. 19, 2023, pp. 69–78.

УДК 81'42

<https://doi.org/10.29038/2413-0923-2023-19-69-78>

ПОНЯТТЯ «ФАСЦИНАЦІЯ» І «ФАСЦИНАТИВНІСТЬ» У ЛІНГВОПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Олена Скоробогатова

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна

Антоніна Золотько

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна

Важливим завданням сучасної лінгвістики є вивчення явищ, що мають можливості вербального сугестивного впливу на реципієнта, а також виокремлення й розробка шляхів протидії цьому впливу. Ми розглядаємо фасцинацію як комплементарний до інформації аспект соціальної комунікації, фасцинативність як онтологічну характеристику поетичного тексту, що тісно пов'язана з реалізацією авторського надзавдання. Фасцинативність створюється за допомогою мовних і дискурсивних засобів і визначає своєрідність сприйняття поезії реципієнтом. На ступінь фасцинативності впливають всі наявні елементи поетичного тексту, дискурсивна практика і традиція.

Ключові слова: поетична мова, поетичний дискурс, поетичний текст, лінгвопоетика.

THE NOTION OF "FASCINATION" AND "FASCINATIVITY" IN LINGUISTIC POETICS DISCOURSE

Olena Skorobohatova

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

Antonina Zolotko

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

The study of phenomena that have the potential for verbal persuasive influence on the recipient as well as the identification and development of ways to counteract this influence are the challenges of modern linguistics. Poetry is considered to be one of the most ancient forms of verbal communication. The analysis of the nature of poetic text units provides the key not only to a deeper interpretation of the idea of a particular work but also to the explanation of general linguistic phenomena. The poetic discourse as a linguistic and creative

environment regularly activates expressive and figurative potential of language units at different levels. Describing the processes of the grammatical level of poetic language, the terms “fascination” and “fascinativity” are often used. In this paper, the authors refer to the theoretical contributions of representatives of the Kharkiv School of Philology and scholars of other linguistic branches whose works are related to the issues of perception and apperception, and fascinativity of texts. *Fascination* is considered as an aspect of social communication complementary to information, and fascinativity as an ontological feature of a poetic text that is closely connected with the realisation of the author's supertask. *Fascinativity* is a basic notion, considered as a specific quality of the text – the ability to “enchant” the reader. Fascinativity is created by the author with the help of linguistic and discursive (in this case, poetic) means and affects the perception of poetry by the recipient. The research findings emphasise that the degree of fascinativity is strongly affected by all the immanent elements of a particular poetic text, the existing discursive practice, and tradition. The study of fascinativity features in a poetic text and fascination as an important aspect of social communication becomes convincing when scholars draw on recent research findings of modern linguists in the field of linguistic poetics. Combination of the communicative and linguistic poetics approaches allows to explain how the mechanism of fascination works in terms of communication and how the fascinativity of a poetic text and discourse is formed.

Key words: poetic language, poetic discourse, poetic text, linguistic poetics.

Вступ. Початок ХХІ століття відзначився цілою низкою якісних змін у різних сферах людського життя. Деякі з них тісно пов'язані з вивченням мови, мовної діяльності й мовленнєвого впливу (наприклад, розвиток мережі «Інтернет», нових типів соціальних медіа та впровадження штучного інтелекту в щоденний вжиток). Відповідно, на сьогодні ми спостерігаємо підвищення зацікавленості щодо лінгвістичних, психолінгвістичних, семіотичних і когнітивних знань. Одним із завдань сучасної лінгвістики є вивчення явищ, що мають можливості вербального сугестивного впливу на реципієнта, а також виокремлення й розробка шляхів протидії цьому впливу.

Однією з прадавніх форм вербальної комунікації є поезія. На думку багатьох дослідників, поезія як спосіб світосприйняття та світозображення передувала створенню прозаїчних творів. Саме поезія як особливий модус існування сучасних національних мов має великий потенціал щодо створення та вдосконалення механізмів впливу на читацьке свідоме й підсвідоме. Крім того, образне світосприйняття, притаманне поезії, слугує важливим фактором когнітивно-естетичного розвитку людини, мови, індивідуальної та національної картин світу.

Аналіз функціонування в поетичному тексті мовних одиниць дає ключі не лише до глибинного розуміння ідеї того чи того твору, а й до пояснення загальних мовних явищ і процесів, оскільки під впливом віршового дискурсу як мовно-креативного середовища регулярно актуалізуються потенційні експресивні й виражальні можливості мовних елементів різних рівнів. Зокрема, аналізуючи поезію, ми приділяємо значну увагу процесам, що відбуваються на морфологічному й синтаксичному рівнях. Лінгвопоетикою вони схарактеризовані нерівномірно, хоча одиниці цих рівнів відіграють провідну роль у віршовій перцепції та апперцепції, у здатності поезії

впливати на читача/слухача. Характеризуючи процеси граматичного рівня поетичної мови, ми використовуємо, з поміж інших базових понять, терміни «фасцинація» і «фасцинативність».

Існуючи як культурний феномен і витвір мистецтва, що побудований з мовного матеріалу, поетичний твір може бути проаналізований з огляду на дискретність тієї «субстанції», з якої його «збудовано». Однак тексти поетично-креативного типу характеризуються високим ступенем щільності й цілісності. Саме тому жоден елемент поетичного твору не може бути ані замінений іншим без втрати смислу, ані проаналізований в ізоляції від інших його елементів.

У розвідці ми спираємося на теоретичні здобутки представників Харківської філологічної школи та науковців інших лінгвістичних напрямів, чий роботи дотичні до тематики перцепції та апперцепції та фасцинативності текстів, що висвітлено у багатьох наукових працях, зокрема (Космеда і Халіман; Козяревич-Зозуля; Лисиченко; Маленко; Мойсієнко; Радчук; Скоробогатова і Козлова; Снитко; Knorozov; Lotman; Zolotko). Слід зауважити, що питання про використання понять «фасцинація» та «фасцинативність» у лінгвопоетиці досі не було об'єктом філологічної рефлексії.

Мета дослідження. Наукова розвідка має на меті послідовне пояснення вживання термінів «фасцинація» і «фасцинативність» у лінгвопоетичному дискурсі, визначення актуальності й перспектив їхнього застосування.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження виступає лінгвопоетичний дискурс; основні методи – гіпотетико-дедуктивний та метод лінгвістичного спостереження.

Результати дослідження та дискусія. Як відомо, поняття поетичний текст використовують у широкому й вузькому розумінні. У широкому – це будь-який текст, наділений художніми властивостями (від науково-популярного, публіцистичного, рекламного або, наприклад, віршів у прозі до власне віршів). У вузькому розумінні – це віршований текст, тобто такий текст, що має чітку ритмічну й звукову структуру й на сучасному етапі – регулярно організовану звукову та графічну форми вираження. Погоджуємося з професором університету Еморі М. Епштейном, який називає головною рисою поезії творче сприйняття світу, здатність бачити в кожному предметі чи явищі образ інших предметів (див. зокрема (Epstein)), і вважаємо, що таке розуміння суголосне з уявленням про поезію українського філолога О.Потебні. Уже наприкінці XIX століття О.Потебня пов'язував поезію з особливим способом світобачення, називаючи поетичним той текст, в основі якого лежить образ, і проводячи аналогії між формуванням художньо-креативних феноменів і створенням непрямих значень у мові. Праці О.Потебні, присвячені ізоморфізму поетичної та мовної метафор, стимулювали виникнення у XX столітті лінгвопоетики як науки, що вивчає поетичну мову в широкому сенсі, поетичний текст і поетичний дискурс (Скоробогатова), та когнітивної лінгвістики, що розглядає співвідношення

динаміки мови і думки й вивчає роль мови в концептуалізації та категоризації світу (Радчук). Дослідження вченого в галузі і морфології, і синтаксису стали підґрунтям для розвитку функціональної граматики.

Саме О.Потебня, намагаючись чітко розмежувати поезію і прозу, пов'язав це розмежування з особливостями мислення: «Із двох станів думки, що пов'язані в слові із живим і в слові із забутим представленням, в царині більш складного словесного (що відбувається за допомогою слів) мислення, виникає поезія і проза. <...> І та й та подібно мові та іншим мистецтвам суть стільки ж відомі способи мислення, відомі *діяльності*, скільки й *твори*» (тут і далі переклад наш, курсив наш – О.С., А.З.) (Потебня, *Теоретическая* 140). О.Потебні вдалося чітко протиставити поезію і прозу як особливі форми мислення й пізнання. Як наслідок була сформульована основна теза лінгвопоетики ХХ століття про співвідношення поезії і прози як особливих форм мовної діяльності, що мають позамовний і власне мовний модус існування. Сучасні уявлення про специфіку мови спираються на ідеї О.Потебні про діяльний характер мови і її символічність (Потебня, *Эстетика*). На наш погляд, заслуговує на повернення у філологічний дискурс потебнянське розуміння мови як мистецтва, креативний характер якого є його онтологічною ознакою.

Ізоморфізм структури й шляхів створення мовної метафори переносить поняття образності, яке є, за теорією О.Потебні, основною рисою поетичного мислення, на всю когнітивну діяльність людини. Здатність знаходити в предметах і явищах спільність, що ґрунтується на схожості й суміжності, – ось відмінна риса поетичного сприйняття й відображення світу. Ця риса притаманна не тільки поезії (і мові взагалі), але й будь-якій діяльності людини, яка потребує активації творчих зусиль, зокрема в науковій і технічній сферах. Як прикметна ознака поетичного тексту, образність необхідна для створення повідомлення, що буде сприйняте через призму апперцепції його адресатом (реципієнтом).

Як стверджують сучасні лінгвісти, зокрема П.Гриценко, слово як одиниця мови є не тільки результатом використання концептуальних законів і правил мови, але й актом індивідуальної творчості (72). На нашу думку, таке розуміння природи мовної творчості може бути екстрапольоване на підхід до вивчення функціонування одиниць різних мовних рівнів (зокрема, морфологічного й синтаксичного) у поетичному дискурсі та в просторі віршованого твору, оскільки їхні онтологічні особливості впливають на виразність складників усіх рівнів.

Важлива онтологічна властивість віршованого твору – це ритмічність. Ритм як структуроутворювальний фактор віршування робить його впізнаваним та підпорядковує собі інші віршові характеристики. Завдяки ритмізації реалізується закон єдності й щільності віршового ряду, сформульований Ю.Тиняновим. На тлі дії цього закону мовні одиниці всіх рівнів, що беруть участь у будові поетичного висловлювання, набувають високого потенціалу для створення й актуалізації контекстуальних

поетичних смислів, що водночас підвищує неоднозначність креативного висловлювання, призводить до «мерехтіння» смислів.

У віршованому тексті також діє закон композиційності Г. Фреге, уперше сформульований мовознавцем для синтаксичних конструкцій. Учений наголошував, що значення складного синтаксичного конструкту виступає як функція значень його частин і синтаксичних правил, що їх поєднують (див., наприклад, (Miller 9)). Функційність поєднання частин зумовлюється контекстом і підготовкою адресанта й адресата речення, вона не є константою.

Цей закон успішно застосовується для характеристики процесів, що відбуваються у віршовому ряді. Правила комбінування елементів у віршовій єдності складніші, ніж у реченні. Тут діють не лише синтаксичні й морфологічні правила та закони, але й ритмомелодійні, звукові, асоціативні зв'язки, які формуються як між елементами речення, так і за його межами.

Унаслідок взаємодії ритму, закону єдності та щільності віршового ряду та розширеного для віршового тексту закону композиційності Г. Фреге одиниці поетичного тексту вступають між собою в тісніший зв'язок, ніж в інших видах текстів, піддаючись процесам актуалізації та нейтралізації. Ми вважаємо, що в результаті дії цих законів і реалізації процесів формується здатність до фасцинації і створюється фасцинативність поетичних феноменів.

Термін «фасцинація» був уперше використаний у філологічному дискурсі у 1962 році відомим майяністом, вихованцем історичного факультету Харківського державного університету (зараз – Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Ю. Кнорозовим у науковій доповіді «Про вивчення фасцинації». Учений розумів під цим терміном такий процес, що зумовлює стан «шарму» адресата через певний подразнювальний сигнал індуктора (адресанта). У такому стані, на думку Ю. Кнорозова, рецептори аналізатора реципієнта зменшують пропускну здатність інших сигналів, за винятком сигналів індуктора. Таким чином, реципієнт занурюється у стан, подібний трансу (див., зокрема (Knorozov 53)).

Ю. Кнорозов вважав, що тип сигналізації, який використовують люди, є таким, у якому ефективно реалізуються фасцинувальні прийоми, серед яких особливою продуктивністю відзначається прийом ритмічної організації (там само). Учений доходить висновку, що одним з ранніх прийомів фасцинації був прийом розтягування голосних, як під час глісандувального співу або речитативу.

Характерною рисою фасцинативності як прикмети художнього твору є його здатність впливати на емоційний стан адресата (читача/слухача). Ю. Кнорозов вважав, що людську сигналізацію можна поділити на два різновиди – нейтральну (де головне – це фактологічна інформація, зміст повідомлення) та фасцинувальну. Критерієм для віднесення до другого типу є бажання адресата повторно отримати те саме повідомлення (Knorozov 53).

Повідомлення, за теорією Ю. Кнорозова, може передаватися через зоровий та слуховий канали. На думку вченого, монотонне, майже неінтоноване мовлення і текст, написаний стандартним шрифтом, мають нейтральні фасцинувальні властивості, тоді як інформаційний складник в ньому виразніший. При декламації вголос або мовчазному читанні тексту, написаного каліграфічним шрифтом, фасцинативний та інформаційний складники діють сукупно. Інформаційний складник градуально зменшується від співу й живопису (де частково залишається) до музики й орнаменту (де стає нейтральним).

Подібне явище (без використання терміну «фасцинація») описував у своїх теоретичних працях з поезики Ю. Лотман. Учений зазначав, що структуровані в ритмічні ряди віршової системи феномени, збудовані за синтагматично чітко вираженими принципами, але такі, що позбулися власного семантичного значення – від музичних повторів до орнаменту, можуть виступати як зовнішні коди, під впливом яких перелаштовується словесне повідомлення (Lotman).

Спосіб подачі мовної інформації впливає на смисл і розуміння твору, структура та форма якого виступають як важливі конституенти його значення. Кон'юнкція елементів поетичного тексту призводить до складних смислових «зсувів», багатозначності, можливостей різноманітних його інтерпретацій адресатами повідомлення. Це зумовлює доцільність інтерпретаційного дослідницького підходу. Когнітивно-дискурсивні та лінгвопоетичні студії в парадигмі сучасної інтерпретативної лінгвістики дозволяють виявити й схарактеризувати основні засоби і прийоми, якими забезпечується «успіх мовленнєвої діяльності» (Космеда і Халіман 11–3), важливим чинником якого є досягнення фасцинативного ефекту.

На нашу думку, на сучасному етапі поетичний твір – це візуально та аудіально організований, ритмізований текст, який передає фактуальну інформацію в концентрованому вигляді, має потужний сугестивний складник, об'єднує в собі характеристики словесних феноменів інформативного й фасцинативного типів.

Вважаємо, що одним із найдавніших видів фасцинативного дискурсу був ритуальний дискурс, саме його досліджував Ю. Кнорозов. Давній ритуальний текст, «занурений» в обряд, звичай, мав ритмізовану, подібну до віршованої форму, він міг супроводжуватися музикою або ні.

Сучасна поезія формує інше середовище для перцепції і апперцепції креативних смислів, але основні закони впливу на читача/слухача та прийоми «зачарування» є традиційними й пов'язані з онтологічними особливостями соціальної комунікації. Інформація та фасцинація є головними аспектами соціальної комунікації, її комплементарними онтологічними ознаками, але досліджені вони в гуманітаристиці нерівномірно.

Окремим різновидом фасцинації Ю. Кнорозов називав семантичну (Knorozov). Цей тип фасцинації з'являється як результат впливу

багатозначності та «мерехтіння» смислів у художньому творі (зокрема й у поетичному тексті).

Фасцинація як один з аспектів комунікації призводить до формування фасцинативності як ознаки креативного феномену – тексту. Учений уважав, що високий ступінь семантичної фасцинативності – це невід’ємна риса витвору мистецтва (Knorozov). Семантична фасцинація пов’язана із задоволенням і відповідає за привабливість вербальних інтелектуальних утворень. Головною умовою для такої фасцинації є відповідність завдань адресанта до ментальних здібностей адресата. Іншими словами, інтелектуальна задача повинна бути посиленою для того, хто сприймає повідомлення, щоб породжувати потребу й бажання її вирішити.

У випадку з поетичними текстами з урахуванням широких можливостей їхньої інтерпретації семантична фасцинативність з’являється там, де є неоднозначність (значення вислову може розширюватися чи звужуватися залежно від рівня перцепції та апперцепції читача/слухача). Фасцинативний ефект створює, наприклад, незавершеність вислову в загадках. Часто те, що було недомовлено, знаходиться в позиції рими до слова-ключа. Реципієнт завдяки римовій структурі має «підказку», що дозволяє знайти слово-відповідь і породжує ефект упізнавання-задоволення.

Фасцинативне сприйняття поетичних текстів виявляється в емпатичному переживанні читача або слухача щодо описуваних у тексті подій, думок, почуттів. Сила фасцинувального впливу залежить як від автора, що закладає мовно-мовленнєве підґрунтя фасцинативності художнього витвору, так і від реципієнта. Оскільки поетичний текст сприймається цілісно й багато в чому інтуїтивно, особистісний фактор відіграє вирішальну роль. У роботі «Дослідження морфологічного рівня поетичної мови в аспекті лінгвокреалогії: сучасний стан і перспективи» (Скоробогатовам і Козлова 207) показано, що фасцинативність тексту слугує інструментом упровадження авторського поетичного «надзавдання». На нашу думку, реципієнт підсвідомо стає співавтором поезії, а також провідником виконання цього надзавдання. Авторська думка може резонувати з думкою реципієнта, коли фасцинація має більш виражену дію, або йти всупереч віруванням і переконанням реципієнта, і тоді фасцинативний ефект стрімко знижується, але закладає підвалини для подальшого комунікативно-маніпулятивного впливу.

Висновки та перспективи досліджень. Фасцинацію варто розуміти як комплементарний до інформації аспект соціальної комунікації, а фасцинативність як онтологічну характеристику поетичного тексту, що тісно пов’язана з реалізацією авторського надзавдання. Пропонуємо використовувати поняття «фасцинативність» як базове і розглядати його як особливу якість тексту – здатність «зачаровувати» читача. Фасцинативність створюється автором за допомогою мовних і дискурсивних (у нашому випадку – поетичних) засобів і визначає своєрідність сприйняття поезії реципієнтом.

Адекватність інтерпретації смислу авторського послання зумовлюється низкою лінгвальних та екстралінгвальних факторів, серед яких потенціал і внутрішня форма мовної одиниці, контекстуальне оточення, фонові знання, емоційно-інтелектуальна готовність читача або слухача до комунікації та сприймання інформації та фасцинації. Наголошуємо, що на ступінь фасцинативності впливають усі іманентні елементи того чи того поетичного тексту, наявна дискурсивна практика й традиція.

Уважаємо, що вивчення фасцинативності поетичного тексту й фасцинації як важливого аспекту соціальної комунікації може орієнтуватися на досягнення сучасних лінгвістів у галузі лінгвопоетики. Об'єднавши комунікативний і лінгвопоетичний підходи, отримаємо пояснення того, як влаштований механізм фасцинації в аспекті комунікації та здійснюється формування фасцинативності поетичного тексту й дискурсу. Питання про фасцинативність у взаємозв'язку з прийомами поетичної актуалізації та нейтралізації граматичного рівня віршованих текстів досі не було об'єктом послідовної наукової рефлексії і, на нашу думку, стає можливою перспективою дослідження.

Список використаної літератури

- Гриценко, Павло. «Стратегії сучасних лінгвістичних досліджень і завдання академічної лінгвоукраїністики (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 18 квітня 2018 року)». *Вісник Національної академії наук України*, № 6, 2018, с. 64–74, URL: <https://doi.org/10.15407/visn2018.06.064>.
- Козяревич-Зозуля, Ліана. «Фасцинативний дискурс англomовних інфлюенсерів». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, вип. 52, т. 1, 2021, URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-1.22>.
- Космеда, Тетяна і Халіман, Оксана. *Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики: граматика оцінки, граматична іграма: теоретичне осмислення дискурсивної практики*. Дрогобич: Коло, 2013.
- Лисиченко, Лідія. *Багатозначність у лексико-семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти*. Харків: Основа, 2008.
- Маленко, Олена. «Апперцепція й асоціація в читацькій верифікації поетичного образу». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, вип. 36, 2023. с. 62-70. URL: <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2022-36-61-70>
- Мойсієнко, Анатолій. *Слово в апперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша*. Київ: Сталь, 2006.
- Потебня, Александр. *Эстетика и поэтика*. Москва: Искусство, 1976.
- Потебня, Александр. *Теоретическая поэтика*. Москва: Высшая школа, 1990.
- Радчук, Ольга. «Актуалізація ідей О.О.Потебні про апперцепцію у когнітивній лінгвістиці». *Мовознавство*, №6 (285), 2015, с. 72–81.
- Скоробогатова, Олена. «Поетичне мовлення як джерело граматичних студій: Харківська філологічна школа та лінгвістика ХХ-ХХІ ст.». *Петро Олексійович Лавровський: наукова і науково-критична спадщина (до 190-річчя з дня народження): Збірник наукових праць*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019, с. 33–46.
- Скоробогатова, Олена і Козлова, Алла. «Дослідження морфологічного рівня поетичної мови в аспекті лінгвокреалогії: сучасний стан і перспективи». *Challenges and achievements of European countries in the area of philological researches: Collective*

monograph. Riga: Baltija Publishing, 2020, с. 198–217, <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-027-8-30>.

Снитко, Олена. *Внутрішня форма номінативних одиниць*. Львів: Світ, 1990.

Epstein, Mikhail. *The Transformative Humanities: A Manifesto*. New York – London: Bloomsbury Academic, 2012.

Knorozov, Yuri V. *Selected Chapters from The Writing of the Maya Indians*. Cambridge, Massachusetts, 1967.

Lotman, Jurij. *The structure of the artistic text*. Translated by Ronald Vroon. The University of Michigan, 1977.

Miller, Alexander. *Philosophy of language*. 2nd ed. 1965, McGill-Queen's University Press, Montreal & Kingston, Ithaca, 2007.

Zolotko, Antonina. "Techniques for Creating a Fascinative Effect in Boris Szlutski's Poem "They were shooting Vanka-vzvodnyi..."." *Cuadernos de Rusística Española*, no 18, 2022, pp. 43–55, doi.org/10.30827/cre.v18.24563/.

References

Hrytsenko, Pavlo. "Strategies of Modern Linguistic Research and Targets of Ukrainian Language Studies Performed in the National Academy of Sciences of Ukraine. According to the Materials of Scientific Report at the Meeting of the Presidium of NAS of Ukraine, April 18, 2018." *Herald of National Academy of Sciences of Ukraine*, no 6, 2018, pp. 64–74, doi.org/10.15407/visn2018.06.064.

Koziarevych-Zozulya, Liana. "The fascinative discourse of English-speaking influencers." *Scientific Herald of International Humanitarian University. Series "Philology"*, iss. 52, vol. 1, 2021, doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-1.22.

Kosmeda, Tetiana and Khaliman, Oksana. *Movna hra v paradyhmi interpretatyvnoi linhvistyky: hramatyka otsinky, hramatychna ihrema: teoretychne osmyslennia dyskursyvnoi praktyky*. Drohobych: Kolo, 2013.

Lysychenko, Lidia. *Bahatoznachnist u leksyko-semantychnii systemi: strukturnyi, semantychnyi, kohnityvnyi aspekty*. Kharkiv: Osnova, 2008.

Malenko, Olena. "Apperception and Association at Reader Verification of the Poetic Image." *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)*, iss. 36, 2023, pp. 62–70. doi.org/10.31652/2521-1307-2022-36-61-70

Moisiienko, Anatolii. *Slovo v apertseptsiiinii systemi poetychnoho tekstu. Dekoduvannia Shevchenkovoho virsha*. Kyiv: Stal, 2006.

Potebnya, Aleksandr. *Estetika i poetika*. Moskva: Iskustvo, 1976.

Potebnya, Aleksandr. *Teoreticheskaya poetika*. Moskva: Visshaya shkola, 1990

Radchuk, Olga. "Realization of O. Potebnya's ideas about apperception in cognitive linguistics." *Movoznavstvo*, no 6 (285), 2015, pp. 72–81.

Skorobohatova, Olena. "Poetychne movlennia yak dzherelo hramatychnykh studii: Kharkivska filolohichna shkola ta linhvistyka XX-XXI st." *Petro Oleksiiovych Lavrovskyi: naukova i naukovu-krytychna spadshchyna (do 190-richchia z dnia narodzhennia)*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 2019, pp. 33–46.

Skorobohatova, Olena ta Kozlova, Alla. "Doslidzhennia morfolohichnoho rivnia poetychnoi movy v aspekti linhvokrealohii: suchasnyi stan i perspektyvy." *Challenges and achievements of European countries in the area of philological researches: Collective monograph*. Riga: Baltija Publishing, 2020, pp. 198–217, doi.org/10.30525/978-9934-26-027-8-30.

Snytko, Olena. *Vnutrishnia forma nominatyvnykh odynts*. Lviv: Svit, 1990.

Epstein, Mikhail. *The Transformative Humanities: A Manifesto*. New York – London: Bloomsbury Academic, 2012.

- Knorozov, Yuri V. *Selected Chapters from The Writing of the Maya Indians*. Cambridge, Massachusetts, 1967.
- Lotman, Jurij. *The structure of the artistic text*. Translated by Ronald Vroon. The University of Michigan, 1977.
- Miller, Alexander. *Philosophy of language*. 2nd ed. 1965, McGill-Queen's University Press, Montreal & Kingston, Ithaca, 2007.
- Zolotko, Antonina. "Techniques for Creating a Fascinative Effect in Boris Szlutski's Poem "They were shooting Vanka-vzvodnyi..."." *Cuadernos de Rusística Española*, no 18, 2022, pp. 43–55, doi.org/10.30827/cre.v18.24563/.

Стаття надійшла до редколегії 03.10.2023